

RECEPCIJA KNJIŽNIH IZDAJ PREVODOV IZ BOLGARSKE PROZE NA SLOVENSKEM

V letih od 1937 do 1981 smo Slovenci dobili petindvajset knjižnih izdaj, prevedenih iz bolgarščine. Te izide je spremilo veliko število kritik, od katerih je bilo analiziranih 62. Teme in podteme kritik, njihova kronološka ureditev, dolžina in kvalitete, ki jih priznavajo romanom, pokažejo, kdaj in zakaj je bil interes Slovencev za bolgarsko literaturo največji.

Zanimanje Slovencev za Bolgare, njihovo književnost in jezik se je začelo razmeroma zgodaj, že v času protestantizma, nadaljevalo pa se je tudi kasneje, predvsem zaradi primerjave narodnih usod. Bolgari so bili namreč dolga stoletja pod turškim jarmom, zato je njihova osvoboditev ob koncu 19. stoletja Slovincem dajala upanje za osvoboditev izpod Avstro-Ogrske. Sodelovanje med narodoma se je kasneje okrepilo zaradi političnih usmeritev obeh držav. V času po 2. svetovni vojni smo Slovenci dobili tudi največ prevodov iz bolgarščine.¹ To obdobje je v obeh književnostih zaznamovano kot socialistično oz. kot socialistični realizem.²

1 V slovenski bibliografiji je dokumentiranih 25 knjižnih izdaj prevodov iz bolgarščine v slovenščino.

1.1 Prva knjiga, prevedena iz bolgarščine, je izšla leta 1929. Gre za delo Ivana Vazova Hadži Ahil. Leta 1937 je pri Mohorjevi družbi izšla druga knjiga, in sicer zbirka novel, ki jih je iz bolgarščine prevedel Tone Potokar, že naslednje leto pa sta izšla še dva prevoda: roman Žanjec Jordana Jovkova in roman Pod jarmom Ivana Vazova. Tone Potokar (1908–1985), poznavalec in prevajalec iz južnoslovanskih književnosti,³ je že leta 1935 v Slovincu⁴ predstavil nekatere bolgarske knjige in opozoril na primanjkljaj v poznavanju te južnoslovanske književnosti. Tudi sicer je Potokar v slovenski periodiki prikazoval bolgarsko književnost, portrete nekaterih književnikov in kulturno dogajanje v Bolgariji. Med vojno prevajanje iz bolgarščine ni zamrlo, periodika je slovenske bralce opozarjala na novo prevedena dela. Tudi po vojni se je tovrstno sodelovanje nadaljevalo. Zadnji prevod do sedaj je izšel leta 1981 (P. Vežinov: Ponoči z belimi konji).

Največ prevodov je izšlo v šestdesetih letih, ko je v Bolgariji prevladoval, pri nas pa že zamiral socialistični realizem, programska smer v literaturi, ki propagira socializem. Tako lahko razumemo tudi prevode. Slovenska (v okviru jugoslovanske) in bolgarska družba sta živeli v podobnih razmerah in to je bil prav gotovo eden od razlogov za prevajanje.

V slovenščino so prevedena dela najbolj znanih bolgarskih pisateljev in pisateljice, večinoma iz 20. stoletja. Na eni strani je to npr. Ivan Vazov, klasik bolgarske proze, na drugi pa sodobna pisateljica Blaga Dimitrova z modernimi romani, ki so prevedeni tudi v več drugih evropskih jezikov. Površen pogled v kritiko, ki je spremljala te izdaje, nam pove, da so bili prevodi na Slovenskem pozitivno sprejeti, če že ne zaradi zanimive snovi, pa vsaj

¹Za podrobnosti gl. A. Benko, M. Rode, Bolgarsko-slovenski odnosi, *Enciklopedija Slovenije*, 1. knjiga, A-Ca, Ljubljana, Mladinska knjiga, 1987; Bugarska – Povijest, *Opća enciklopedija jugoslavenskog leksikografskog zavoda*, 1. del: A-Bzu, Zagreb, Jugoslavenski leksikografski zavod, 1977.

²Ivan Bogdanov, *B"lgarska literatura v dati i harakteristiki*, Sofija, Narodna prosveta, 1966; *Rečnik po nova b"lgarska literatura*, Sofija, Hemus, 1994.

³V. Osolnik, Potokar, Tone, *Enciklopedija Slovenije*, 9. knjiga, Plo-Ps, Ljubljana, Mladinska knjiga, 1995.

⁴T. Potokar, Slovenci in Bolgari, *Slovenec* 1935, št. 155 (10. 7.).

zato, ker so dela osvežila slovensko prevodno literaturo. Motivi in teme, ki so jih prinašala, so prikazovali drug slovanski narod v boju zoper turško oblast, v revolucionarnih prizadevanjih za osvoboditev (balkanske vojne), porajanje socializma pred drugo svetovno vojno in med njo ter njegovo zmago, pa tudi poveljna prizadevanja za izgradnjo socialistične države. Poleg tega pa mnoga dela prinašajo vpogled v drugačno življenje, drugačne navade in kulturo.

1.2 Kakšen je bil sprejem bralcev ob izidu prevodov, je seveda težko sklepati. Lažje je iz kritik, ki so spremljale izide prevodov, razbrati, kaj so o delih menili literarni teoretiki in kritiki. Pomembna funkcija kritike je, da priporoča tekst v branje ali pa ga zavrača in tako pomeni pomemben prehod med delom in bralci. Kritiki iščejo posebnosti teksta, tisto, kar ga ločuje od drugih besedil istega avtorja, žanra ipd. Recenzija, tj. običajno skromnejša oblika kritike, je pogosto uporabljena na zavihkih knjig kot posebna vrsta reklame. Recenzije pred izidom naštevajo nacionalne, kulturne, zgodovinske idr. vrednote, ki jih ima knjiga, družbeno aktualnost, koristnost ... Tematika kritik je različna; ukvarjajo se z literarnim žanrom, uvrščajo delo v literarni slog, zanima jih kompozicija teksta, stil oz. jezik, posamezne literarne ravnine, lahko pa spregovorijo tudi o bralcih, ki naj bi jih delo pritegnilo. Kritike lahko besedilo primerjajo s prejšnjimi avtorjevimi besedili in ugotavljajo njegov osebni literarni razvoj.⁵ Sprotna kritika, ki je izhajala v časopisih in revijah ob knjižnih izdajah prevodov iz bolgarskega jezika, je neenakomerno posegala na vsa zgoraj naštetá področja. Glede na to, da gre za prevode, pa je ponekod v ospredju tudi kvaliteta prevoda.

2 Petindvajset knjižnih izdaj prevodov iz bolgarske proze na Slovenskem je pospremila dvainšestdeset kritičnih besedil, objavljenih v različnih publikacijah, med drugim tudi na zavihkih knjig. Recepcija nekaterih romanov (Ivan Vazov: *Hadži Ahil* in druge novele, Oliver Haim: *Federacija Dinastronavtov*, Ljuben Stanev: *Sofijska zgodba*; Elin Pelin: *Jaz, ti, on*; *Bolgarske novele*) ni dokumentirana v dosegljivih katalogih,⁶ ostali pa so bili sprejeti bolj ali manj prijazno. Od petindvajsetih romanov jih je osem izšlo v letih 1960–1970.

2.1 Kritike odpirajo različne teme. Velika večina jih navaja predvsem fabule del, ki se povezujejo s podtemami, kot so slog, pripovedna tehnika, kvaliteta prevoda, jezik prevoda, biografija avtorja in podatki o bolgarski literaturi. Vsa besedila, ki so izšla ob prevodih iz bolgarščine, so neke vrste propaganda za bolgarsko literaturo. Zanj so se namreč zanimali večinoma posamezniki, ki so sami prevajali in v publicistiki objavljali članke o bolgarski književnosti. Tako v člankih kot v kritikah pa je izpostavljena želja, da bi Slovenci več brali in začeli ceniti bolgarsko literaturo. In kako pridobiti bralca, če ne z zanimivim prikazom vsebine?

Na drugem mestu so kritike, ki se v največji meri ukvarjajo z motivi, te pa povezujejo s slogom, biografijo in vsebino. Po devet kritik izpostavlja osebe in pripovedno tehniko, v svojem okviru pa pišejo še o vsebini, slogu, biografiji in kvaliteti prevoda. Le tri kritike pa poudarjajo predvsem kakovost oz. slabosti prevoda.

⁵Miran Hladnik, *Praktični spisovnik*, Ljubljana, 1991.

⁶NUK, Katalog Cobiss; ZRC SAZU, Inštitut za slovensko literaturo in literarne vede; Slovenska bibliografija.

Tematika kritike	Podteme	Št. kritik	Odstotek
Fabula		12	
	Slog, pripovedna tehnika	2	
	Slog, prevod	2	
	Slog	2	
	Slog, biografija	3	
	Biografija, prevod	2	
	Biografija	3	
	Bolgarska literatura	1	
	Jezik	1	
Skupaj		28	45,16 %
Motivi	Slog	10	
	Biografija, slog	1	
	Vsebina	2	
Skupaj		13	20,97 %
Osebe			1
	Pripovedna tehnika, prevod	2	
	Biografija, vsebina	1	
	Vsebina	5	
Skupaj		9	14,52 %
Pripovedna tehnika			4
	Vsebina, slog	3	
	Biografija, vsebina, slog, prevod	1	
	Biografija, slog	1	
Skupaj		9	14,52 %
Prevod	Motivi	1	
	Biografija	1	
	Vsebina	1	
Skupaj		3	4,83 %
Skupaj		62	100 %

Tabela 1: Razvrstitev kritik po temah.

Avtorji kritik v svojih besedilih pogosto ne obravnavajo ene same ravnine romana, ampak prehajajo npr. od vsebine k biografiji avtorja in predstavijo še njegova druga dela. Tako lahko v večjem delu svoje kritike pišejo o motivih, ki v delu prevladujejo, nato spregovorijo o slogu, na koncu pa navedejo avtorjevo biografijo.

2.2 Analiza kritik po avtorjih ni smiselna, ker je skoraj polovica kritik (30) nepodpisanih. Do določene mere je to razumljivo, vsaj pri tistih kritikah, ki le obveščajo o izidu novega dela. O razlogih, ki so vplivali na tako množično nepodpisovanje, bi bilo zelo nevhvaležno razpravljati. Poznavanje bolgarske literature v slovenskem prostoru je slabo. Zanj se zanimajo predvsem redki posamezniki, ki so verjetno tudi pisci kritik. Imena, ki se najpogosteje pojavljajo, so Slavko Rupel, Dušan Željeznov, Marija Švajncer in Janez Švajncer. Prvi je napisal pet kritik, ostali pa po dve. Enaindvajset kritik so napisali drugi avtorji.

2.3 Pomembnejši je čas, v katerem so nastale kritike. S krepitvijo slovenske literarne kritike je rasel tudi interes za bolgarsko literaturo in količina kritičnih besedil. O večjem upoštevanju bolgarske literature lahko sklepamo tudi iz količine kritik, ki so spremljale knjižne izdaje prevodov.⁷

Desetletje	Število kritik	Odstotek
1931–1940	4	6,45 %
1941–1950	11	17,75 %
1951–1960	10	16,13 %
1961–1970	28	45,16 %
1971–1980	7	11,29 %
1981–1990	2	3,22 %
Skupaj	62	100 %

Tabela 2: Število kritik, izdanih v posameznih desetletjih od leta 1937.⁸

Obe s prevodi in kritikami bogatejši obdobji lahko utemeljimo s časom, v katerih so dela nastala, in s slogom, ki je vplival tako na Slovenskem kot na Bolgarskem. Takoj po letu 1945 je namreč iz Sovjetske zveze v obe književnosti prodril močan vpliv socialističnega realizma. Njegova načela so se uveljavila tako v kritiki kot tudi v ustvarjanju. Obdobje je na Slovenskem trajalo približno do leta 1950, po tem letu pa se začne obdobje literarnega pluralizma, vendar je sprva še prevladovala smer, ki je izhajala iz predvojnega socialnega realizma. V bolgarski literaturi je socialistični realizem trajal vse do leta 1965. Pogosto so obravnavali socialno tematiko, ki je bila za slovenskega bralca prav tako zanimiva. Šele kasneje se je bolgarska literatura odprla za druge smeri.

Literaturi sta se zdeli blizu po socialni in nacionalni plati. Obe sta bili nekaj časa odprti za politično propagiranje socializma in sta se borili proti nacionalnemu sovražniku: tako kot Slovenci izpod Avstrije so se Bolgari nekoliko prej rešili izpod turške oblasti. Slovenska literarna kritika je bolgarsko literaturo v prevodu večinoma dokaj visoko cenila, ker je dala slovenskim bralcem priložnost seznaniti se s prizadevanji za izgradnjo nove bolgarske države. Romani s tako vsebino so bili prevedeni med 2. svetovno vojno in po njej, predvsem pa v letih 1961–1970.

Razlogi za število literarnih del, prevedenih iz bolgarščine v slovenščino v letih 1941–1950, so prikazani v gornjem odstavku. Dodati je treba še, da so si poznavalci bolgarske literature vseskozi prizadevali, da bi je bilo več. Bolgarsko-slovenski literarni stiki so se okrepili po 1., posebno pa po 2. svetovni vojni. Zanimivost, ki so jo prevodi prinašali z Bolgarskega na Slovensko in nanjo opozarjajo tudi kritiki, je tudi primerjava med slovenskim in bolgarskim partizanstvom. Partizanstvo je bilo v tem času hvaležna tema. Zanimiva za Slovence pa je še ena posebnost bolgarske zgodovine: turški jarem. Oba prevoda Ivana Vazova imata v ospredju prav ta motiv (Hadži Ahil, Pod jarmom). Ta tema je deloma lahko služila kot primerjava med muslimansko in avstroogrsko oblastjo. Zanimiva je bila tudi tema balkanskih vojn, o katerih Slovenci pravzaprav malo vemo.

⁷Upoštewane so le kritike, ki jih je bilo mogoče najti; nekaterih starejših letnikov slovenskih publikacij namreč ni mogoče dobiti.

⁸Prvi prevod iz bolgarščine v knjižni izdaji je izšel leta 1929; kritik k temu pa ni zaslediti.

Tudi bolgarska literatura se je sčasoma otresla tendenčnosti in se je, vsaj v osrednjih zgodbah, posvetila posameznikom in njihovim problemom, res pa je, da se to pogosto še dogaja v socialističnem okviru. Pobude za prevajanje del, izdanih po letu 1970, so različne. Brez dvoma pa gre za romane, ki so prevedeni v številne svetovne jezike in imajo zato popolnoma drugačen pomen kot socialističnorealistična dela.

2.4 Kritike se po obsegu precej razlikujejo. Dolžina je sicer relativen pojem, vendar jih je mogoče razdeliti na dolge in kratke. Daljših kritik je več: štirideset oz. skoraj dve tretjini. Razlog za to je preprost: večina kritikov ob osnovni temi povzame vsaj nekaj podatkov o avtorju in o bolgarski literaturi. Bolgarska literatura je v slovenskih literarnih antologijah redko omenjena, zato je prav, da kritik razloži, za kakšnega avtorja in literaturo gre.

Ostale kritike so predvsem kratke notice o izidih, namenjene bolj propagiranju založbe. V to skupino štejem tudi krajša besedila, ki so kritičnega značaja, vendar se posvečajo le zgodbi, ki jo povzamejo v nekaj stavkih. Iz tega lahko sklepamo, da je kritika pozorno spremljala izid bolgarskih del na Slovenskem in da je skrbela za njihovo propagando in za seznanjanje z avtorjem in z bolgarsko literaturo. Taka besedila ne služijo le kot ocena, ampak zapolnjujejo praznino v slovenskem poznavanju bolgarske literature.

2.5 Kritike priznavajo romanom različne kvalitete, razmeroma veliko (24) pa je takih, ki predstavijo samo eno od tem, sicer pa dela na vrednotijo.

Vrsta kritike	Število kritik	Odstotek
Neopredeljene	24	38,71 %
Nacionalna tema	14	22,59 %
Pripadnost kanonu	12	19,35 %
Zgodovina Bolgarije	9	14,52 %
Negativne	3	4,83 %
Skupaj	62	100 %

Tabela 3: Kritike glede na kvalitete, ki jih priznavajo romanom.

Tabela 3 prikazuje, da se je največ kritikov vzdržalo in ni izreklo svojega mnenja o romanu ali pa ga je izrazilo v kontekstu. Na drugem mestu so kritike, ki kot kvaliteto bolgarskih romanov priznavajo predvsem nacionalno temo. V ta okvir sodijo podobnosti s slovensko nacionalno zgodovino. 12 kritik se sklicuje na dejstvo, da sodijo dela v klasiko, bodisi v nacionalnem bodisi v svetovnem merilu. Ob tem v glavnem poudarjajo, da je prav, da je tako delo prevedeno tudi v slovenščino, kar lahko pomeni, da delu sicer ne priznavajo kdovekakšne kakovosti. Četrto po številu je zgodovinski interes Slovencev, da se spoznajo s posebnostmi bolgarske zgodovine (turška vladavina nad Bolgari, balkanske vojne, revolucija med drugo svetovno vojno). Le tri od dvainšestdesetih kritik so do romanov izrazito negativno opredeljene.

Zadnji knjižni prevod iz bolgarščine je izšel leta 1981. V zadnjih petnajstih letih se je interes Slovencev obrnil od vzhoda k zahodu tudi v literarnem smislu. Nehali smo se primerjati s socialističnimi slovanskimi državami, naenkrat nismo imeli nič več skupnega z njimi; njihova zgodovina nas ni več očarala, z oblikovanjem samostojne države smo se zaradi svoje geografske lege močno oddaljili od vzhoda. To ni simpatičen razlog za ukinitvev interesa, je pa prav gotovo bistven.

Seznam prevedenih del

- Dimiter Angelov: *Na življenje in smrt*. Ljubljana: Borec, 1967.
Krstju Belev: *Planina, Pirin planina*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1958.
Bojan Bolgar: *Dvojčka*. Maribor: Obzorja, 1961
St. C. Daskalov: *Pot*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1947.
Blaga Dimitrova: *Na poti k sebi*. Ljubljana: DZS, 1971.
Blaga Dimitrova: *Odklon srca*. Murska Sobota: Pomurska založba, 1969.
Jordan Jovkov: *Ko bi mogle govoriti*. Ljubljana: SKZ, 1951.
Jordan Jovkov: *Šibilij in druge novele*. Ljubljana: SKZ, 1950.
Jordan Jovkov: *Žanjec*. Ljubljana: Modra ptica, 1938.
Jordan Jovkov: *Domačija na meji*. Ljubljana: Naša knjiga, 1943.
Kamen Kalčev: *Dva v novem mestu*. Ljubljana: Prešernova družba, 1969.
Georgi Karaslavov: *Snaha*. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1963.
Georgi Karaslavov: *Kristavec*. Ljubljana: DZS, 1956.
Aleko Konstantinov: *Baj Ganjo. Neverjetne zgodbe o sodobnem Bolgaru*. Ljubljana: Konzorcij »Slovenca«, 1942.
Ljuben Stanev: *Sofijska zgodba*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1978.
Ljudmil Stojanov: *Kolera*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1974.
Ivan Vazov: *Pod jarmom*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1962.
Ivan Vazov: *Pod jarmom*. Ljubljana: Jugoslovanska tiskarna, 1938.
Ivan Vazov: *Hadži Ahil in druge novele*. Gorica: Književna družina Luč, 1929.
Pavel Vežinov: *Ponoči z belimi konji*. Maribor: Obzorja, 1981.
Stojan Zagorčinov: *Ljubezen kraljične Sofije*. Povest. Ljubljana: Konzorcij »Slovenca«, 1943.
Oliver Haim: *Federacija dinastronavtov*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1965.
Bolgarske novele. Izbral in prevedel T. Potokar. Celje: Mohorjeva družba, 1937.
Dimiter Dimov: *Tobak*. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1966.
Elin Pelin: *Jaz, ti, on*. Ljubljana: SKZ, 1947.

Seznam kritik

- Tone Potokar: *Slovenci in Bolgari*. Slovenec 1935, št. 155 (10. 7.).
Slavko Rupel: D. Angelov, Na življenje in smrt. *Borec* 1967, št. 6–7, 596–597.
Slavko Rupel: D. Angelov, Na življenje in smrt. *Primorski dnevnik* 1967, št. 110.
Mile Pavlin: D. Angelov, Na življenje in smrt. *TV – 15* 1967, št. 26.
Dimiter Angelov, Na življenje in smrt. *Knjiga* 1967, št. 4–5, 98.
Vital Klabus: Dimiter Angelov, Na življenje in smrt. *Knjižna polica* 1966/67, št. 9, 7.
Jagoda Florjančič: Narod naš dokazuje hrani (Krstju Belev: *Planina, Pirin planina*). *Večer* 1958, št. 68, 6.
Krstju Belev: *Planina, Pirin planina*. *Knjiga* 1958, št. 2, 62–63.
Sodobni roman in njegova upravičenost (B. Bolgar: *Dvojčka*). *Nova obzorja* 1961, št. 9–10, 477–479.
Slavko Rupel: B. Bolgar, *Dvojčka*. *Primorski dnevnik* 1961, št. 203, 3.
Jože Snoj: B. Bolgar, *Dvojčka*. *Naši razgledi* 1961 (27. december), 566.
Dušan Željeznov: B. Bolgar, *Dvojčka*. *Naša žena* 1961, št. 9, 254.

- Dušan Željeznov: Solženicin in Dimitrova (B. Dimitrova: Na pot k sebi). *Komunist* 1971 (15. oktober), št. 41, 11.
- Herman Vogel: Oprana vest v rodopskem socializmu (B. Dimitrova: Na poti k sebi). *Tedenska tribuna* 1971 (8. september), št. 36, 13.
- Janez Švajncer: Iskanje sebe in soljudi (B. Dimitrova: Na poti k sebi). *Večer* 1972 (7. junij), št. 131, 5.
- Marija Švajncer: Srečanje z mladostjo (B. Dimitrova: Odklon srca). *Večer* 1969, št. 253.
- Slavko Rupel: Blaga Dimitrova, Odklon srca. *Primorski dnevnik* 1969 (4. oktober), št. 231.
- Blaga Dimitrova, Odklon srca. *Delo* 1969 (4. oktober), št. 227.
- B. H.: Blaga Dimitrova, Odklon srca. *Knjiga* 1969, št. 9., 383.
- Marija Švajncer: Uklenjeno življenje (K. Kalčev: Dva v novem mestu). *Večer* 1969 (13. november), št. 265, 15–16.
- Ivan Potrč: St. C. Daskalov, Pot. *Mladina* 1947 (12. september), št. 37.
- Vida Sluga: St. C. Daskalov, Pot. *Ljudska pravica* 1947 (27. september), št. 227.
- Mitja Mejak: St. C. Daskalov, Pot. *Mladinska revija* 1947/48, 73–74.
- St. C. Daskalov, Pot. *Obzornik* 1947, 426.
- Marija Cvetko: G. Karaslov, Snaha. *Tedenska tribuna* 1963, št. 46, 7.
- Georgi Karaslov, Snaha. *Knjiga* 1963, št. 10, 182.
- J. M.: Georgi Karaslov, Snaha. *Naša žena* 1964, št. 1, 15.
- Slavko Rupel: Georgi Karaslov, Kristavec. *Primorski dnevnik* 1957, št. 66.
- France Forstnerič: Podoba gruntarstva (G. Karaslov, Snaha). *Nova obzorja* 1964, 238–239.
- Rudi Šeligo: Georgi Karaslov, Kristavec. *Naši razgledi* 1957 (6. julij), 318.
- Prevod iz bolgarščine (G. Karaslov: Kristavec). *Ljubljanski dnevnik* 1957 (5. februar), št. 29.
- Georgi Karaslov, Kristavec. *Delavska enotnost* 1957 (21. junij), št. 26, 7.
- Georgi Karaslov, Kristavec. *Naša žena* 1957, št. 5, 143.
- Človek – zemlja – strast (G. Karaslov: Kristavec). *Večer* 1957, št. 48, 3.
- Silvester Čuk: Ljudmil Stojanov, Kolera. *Ognjišče* 1974, št. 8, 37.
- Iztok Ilich: Ljudmil Stojanov, Kolera. *Borec* 1974, št. 10, 573–574.
- Andrej Brvar: Ljudmil Stojanov, Kolera. *Večer* 1974, št. 167, 6.
- Drago Rustja: Pavel Vežinov, Ponoči z belimi konji. *Dolenjski list* 1981 (10. september), št. 37, priloga št. 15, 16.
- Janez Švajncer: Pavel Vežinov, Ponoči z belimi konji. *Večer* 1981 (15. oktober), št. 239, 4.
- Janez Remic: Ivan Vazov, Pod jarmom. *Dom in svet* 1939, 233.
- Ivan Pregelj: Ivan Vazov, Pod jarmom. *Čas* 1938/39, 340.
- Ivan Vazov, Pod jarmom. *Mentor* 1938/39, 275.
- Ivan Vazov, Pod jarmom. *Knjiga* 1962, št. 10, 170.
- Dva bolgarska romana v slovenskem jeziku (J. Jovkov: Žanjec). *Slovenec* 1938, št. 234, 3.
- Dva bolgarska pripovednika (Stojan Zagorčinov: Ljubezen kraljične Sofije, J. Jovkov: Žanjec). *Jutro* 1943, št. 100, 4.
- Novele J. Jovkova (J. Jovkov: Šibilj in druge novele). *Ljudska pravica* 1950 (15. 8.), št. 194, 3.
- F. D.: J. Jovkov, Šibilj in druge novele. *Slovenski poročevalec* 1950, št. 220, 4.
- T. Potokar: Jordan Jovkov, Šibilj in druge novele. *Nova obzorja* 1951, 138.

- Novele Jordana Jovkova. *Razgledi* 1950, št. 9 (platnice).
Jordan Jovkov, Ko bi mogle govoriti. *Primorski dnevnik* 1951, št. 243.
B. Š.: D. Dimov, Tobak. *Naša žena* 1966, št. 7–8, 257.
Dimiter Dimov, Tobak. *Knjiga* 1966, št. 1–2, 28.
Dimiter Dimov, Tobak. *Knjiga* 1966, št. 5, 154.
Dimiter Dimov, Tobak. *Nedeljski dnevnik* 1965, št. 21.
Dimiter Dimov, Tobak. *Nedeljski dnevnik* 1966, št. 143.
Baj Ganjo v slovenskem prevodu (A. Konstantinov: Baj Ganjo). *Jutro* 1942, št. 166, 3.

Ana Peklenik
Gimnazija Poljane, Ljubljana